

Patientsäkerhetsberättelse

**gällande skolsköterskor, skolläkare, psykologer och logopeder
inom utbildningsförvaltningen och anslutna friskolor i Uppsala
kommun**

År 2019

Datum och ansvarig för innehållet

2020-02-24 Christina Stenhammar

Verksamhetschef Centrala elevhälsan

Denna patientsäkerhetsberättelse omfattar de professioner i skolans elevhälsa som lyder under hälso- och sjukvårdslagen (skolsköterska, skolläkare, psykolog samt logoped) inom Utbildningsförvaltningen samt de friskolor som har avtal med centrala elevhälsan avseende medicinskt ansvar under 2019. Friskolorna Stiftelsen för Uppsala Musikklasser, Uppsala Montessori, Uppsala Waldorf, Uppsala Enskilda skola, Kajan friskola (grundskola), samt Katarinaskolan omfattas av det avtalet.

Verksamhetens mål för patientsäkerhetsarbetet 2020

SFS 2010:659, 3 kap. 1 § och SOSFS 2011:9, 3 kap. 1 §

Mål 1 (2020)

Dokumenterade riktlinjer och rutiner är implementerade bland skolsköterskor, skolläkare, psykologer och logopeder.

Strategi:

I nyhetsbrev, samarbetsrum och i samband med yrkesträffar informeras elevhälsans professioner om nya riktlinjer och rutiner, utrymme ges för diskussion. Verksamhetsbesök och webbformulär för egenkontroll är ett sätt att kontrollera att riktlinjer och rutiner följs.

Strukturerar och uppdaterar riktlinjer och rutiner gällande journaldokumentation för logopederna och elevhälsans medicinska insats (EMI), samt skapa digitala handböcker (likt EMI's webbhandbok) även för psykologer och logopeder för ökad tillgänglighet och för att uppfylla kraven på god och säker vård.

Mål 2 (2020)

Utreda möjligheten att använda funktionsbrevlåda i Prorenata för avvikelshantering.

Strategi:

Diskutera lösningar med leverantören samt sammanställa en behovs- och konsekvensanalys för funktionen.

Mål 3 (2020)

EMI: Säkerställa ett patientsäkert genomförande och ett bra informationsmaterial (till medarbetare och vårdnadshavare) när det gäller införande av HPV-vaccination för pojkar i årskurs 5.

Strategi:

Workshop med Folkhälsomyndigheten. Workshop med Martin Price, Barnrättsombud för Region Uppsala, angående samtycke till vaccination utifrån Barnkonventionen.

Ansvar för patientsäkerhetsarbetet

SFS 2010:659, 3 kap. 9 § och SOSFS 2011:9, 7 kap. 2 §, p 1

Vårdgivare

Den som bedriver hälso- och sjukvård är enligt lagens mening vårdgivare, och med det följer vissa skyldigheter. Skolans huvudman, tillika vårdgivaren, ska med stöd av verksamhetens ledningssystem planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. Vårdgivaren är enligt hälso- och sjukvårdslagen skyldig att utse en verksamhetschef som har det samlade ledningsansvaret för hälso- och sjukvårdsverksamheten. Om verksamhetschefen inte själv är medicinskt kunnig, måste någon annan få i uppdrag att utföra vissa ledningsuppgifter. Det är **skolans** huvudman som är ytterst **ansvarig** för elevhälsan.

Vårdgivare för de kommunala skolorna är utbildningsnämnden. Varje ansluten fristående skola är huvudman för sin egen verksamhet. Verksamhetschefen på centrala elevhälsan har det medicinska ansvaret enligt HSL för de friskolor som har avtal för det.

Verksamhetschef enligt HSL

Verksamhetschef enligt HSL (hälso- och sjukvårdslagen) för de kommunala grund-, grundsär-, gymnasie- och gymnasiesärskolorna är Christina Stenhammar (2019). Verksamhetschefen ansvarar för att alla medarbetare har rätt behörighet och kompetens, får fortlöpande fortbildning, ansvar och befogenheter för att bedriva en god vård. Dessutom är det verksamhetschefen som planerar, engagerar, leder, kontrollerar, dokumenterar, redovisar resultat och följer upp patientsäkerhetsarbetet. Utöver verksamhetschefen är det tillsynsmyndigheten IVO (inspektionen för vård och omsorg) som elever, vårdnadshavare och medarbetare kan vända sig till när det gäller frågor som rör verksamheten.

Varje ansluten friskola har en egen utsedd verksamhetschef, men har, enligt avtal, uppdragit det medicinska ansvaret till verksamhetschef för Centrala elevhälsan. Det medicinska ansvaret omfattar endast skolsköterskor på de fristående skolorna.

Elevhälsans medicinska insats (EMI)

Inom utbildningsförvaltningen arbetade 63 skolsköterskor, 47 på grundskolan och 16 på gymnasieskolan och fyra skolläkare (totalt 1,95 tjänst) under 2019. Sex friskolor hade avtal som innebär att verksamhetschefen har det medicinska ansvaret.

Skolsköterskans uppdrag är bland annat att erbjuda hälsobesök enligt Vägledningen för elevhälsan (Skolverket & Socialstyrelsen, 2016).

Vaccinationer erbjuds enligt det allmänna vaccinationsprogrammet för barn samt kompletterande vaccinationer till ofullständigt vaccinerade elever.

Varje fristående skola har en anställd skolsköterska som ingår i samma nätverk och följer samma rutiner som de kommunalt anställda skolsköterskorna.

Elevhälsans psykologiska insats

Inom utbildningsförvaltningen arbetade totalt 35 psykologer under 2019 (28 psykologer på grundskolan, fyra på gymnasiet och tre på konsultativt stöd). Psykologens uppdrag omfattar insatser på samtliga nivåer inom verksamheten; individ-, grupp- och organisationsnivå. Psykologen ska främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Detta innebär att skolpsykologen dels arbetar med det breda perspektivet som handlar om att arbeta

förebyggande med den allmänna psykiska hälsan bland eleverna i kommunen samt vissa utredningar på individnivå.

Inom konsultativt stöd ryms uppdrag även från fristående skolor i en sammantagen omfattning av cirka en heltidstjänst.

Vad gäller eventuellt anställda psykologer i friskola är de inte anslutna till den kommunala verksamheten, dvs de ingår inte i samma nätverk eller följer samma rutiner som de kommunalt anställda psykologerna.

Logopeder

Inom utbildningsförvaltningen arbetade 21 logopeder under 2019. Av dessa tjänstgjorde 12 logopeder inom grundskolan, varav tre på resursenheten Pilskolan. En logoped arbetar på grundsärskolan, en logoped arbetar mot gymnasieskolorna och en mot förskolorna. Logopedernas uppdrag på skolorna varierar. Oftast innebär det insatser på individnivå för att stötta elevers språkliga utveckling, men skollogopederna har också ett konsultativt/handledande uppdrag.

Inom konsultativt stöd tjänstgjorde sex logopeder. Dessa arbetar utredande och handledande. I april 2019 stängdes kön för logopedutredningar, dvs inga nya grundskolelever ska ställas i kön tills vidare. Orsakerna till detta var bland annat en utredningskö på 250 ärenden, samt en stundande omorganisation där inriktningen på logopedernas uppdrag ska vara av mer hälsofrämjande och förebyggande karaktär snarare än utredande. Arbetet med att utreda de ärenden som står i kö har pågått under 2019 och målbilden är att alla väntande utredningar ska vara genomförda i slutet av vårterminen 2020.

Inom konsultativt stöd ryms uppdrag även från fristående skolor i en sammantagen omfattning av cirka en heltidstjänst.

Vad gäller eventuellt anställda logopeder i friskola är de inte anslutna till den kommunala verksamheten, dvs de ingår inte i samma nätverk eller följer samma rutiner som de kommunalt anställda logopederna.

Rutiner för egenkontroll

SOSFS 2011:9 5 kap. 2 §

Egenkontroll innebär att genom systematik följa upp och utvärdera samt kontrollera att verksamheten bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet (SOSFS 2011:9). Egenkontroll inom elevhälsans hälso- och sjukvård innefattar: - verksamhetsbesök hos skolsköterskor, skolläkare, psykologer och logopeder, journalgranskning, loggkontroller inom journalsystemet, kvalitetsberättelse och patientsäkerhetsberättelse.

Typ av egenkontroll	Innehåll	Frekvens
Webbenkät	Frågor för medarbetaren att besvara om det administrativa arbetet, dokumentation, journalhantering, utrustning, lokal, fortbildning och samverkan. För skolsköterskor innefattar webbenkäten /egenkontrollen även frågor om hygien- och läkemedelsrutiner.	Vartannat år.
Verksamhetsbesök	Diskussion och tillsyn av samma fokusområden som i webbenkäten med tillägg av journalgranskning, granskning av journal- och läkemedelsskål samt samtal kring uppdraget.	Vart tredje år. Vid behov genomförs riktade besök.
Logguppföljning	Logguppföljningar av alla journalsystemets användare.	Varje månad.
Avstämning årshjul för skolsköterskor	Syftet med avstämningen är att säkerställa genomförandet av gällande program för hälsobesök och vaccinationer.	I slutet av höst- respektive vårtermin.

Vilka åtgärder som genomförts 2019 för ökad patientsäkerhet

SFS 2010:659, 3 kap. 10 § p 1–2

Mål 1 (2019)

Verksamheten har dokumenterade och uppdaterade riktlinjer och rutiner för att uppfylla kraven på en god vård.

Genomförd åtgärd: Under 2019 har den webbaserade handboken för elevhälsans medicinska insats samt handbok för elevhälsans psykologiska insats uppdaterats enligt upprättade årshjul. De har även kompletterats med nya avsnitt som har aktualiserats under året.

Mål 2 (2019)

Dokumenterade riktlinjer och rutiner är implementerade bland skolsköterskor, skolläkare, psykologer och logopeder.

I nyhetsbrev, samarbetsrum och i samband med yrkesträffar har elevhälsans professioner informerats om nya riktlinjer och rutiner och det har funnits utrymme för diskussion. Verksamhetsbesök och webbformulär för egenkontroll har också varit sätt att kontrollera att riktlinjer och rutiner följs.

En förutsättning för en hög patientsäkerhet är att dokumenterade riktlinjer och rutiner är välkända av medarbetarna i verksamheten och arbetet kommer att fortsätta på liknande vis.

Genomförd åtgärd: Yrkesträffarna under 2019 har innehållit utrymme för diskussioner och kollegialt lärande om hur riktlinjer och rutiner praktiskt efterlevs i verksamheten. Bevakningsfunktionen för skolsköterskor i data-journalsystemet har repeterats. Samordnande psykolog har följt upp efterlevnad av gallring, rensning och arkivering av journaler, samt skanning och gallring av testprotokoll.

Mål 3 (2019)

Elever som uppvisar svårigheter med språk, tal och röst blir tidigt uppmärksammade och får rätt insatser i rätt tid utifrån sina behov.

Genomförd åtgärd: Tjänstemannaledningen HSVO och länets kommuner har tillsammans med Region Uppsala initierat ett förbättringsarbete under 2019 med syfte att uppnå en god samverkan, minska dubbelarbete och förhindra att insatser blir kontraproduktiva. En projektplan är framtagen för genomförandet av samverkan för barn och unga med problematik som rör tal, röst och språk och processkartläggning kommer att genomföras under perioden februari 2020 - februari 2021.

Rutiner för att identifiera risker i verksamheten

SOSFS: 2011:9, 5 kap. 1 §

Skolsköterska, skolläkare, psykolog och logoped ansvarar för att identifiera och rapportera händelser till centrala elevhälsan som kan innebära en risk för tillbud. Verksamhetschef, koordinator, samordnare och utvecklingsledare ansvarar för att tillsammans göra en bedömning och riskanalys. Verksamhetschefen ansvarar för att åtgärder vidtas.

Verksamhetschef, koordinator, samordnare och utvecklingsledare sammanställer och återför resultat och åtgärder för avvikelshanteringen till ovan nämnda professioner.

Rutiner för händelseanalyser

SFS 2010:659, 3 kap. 3§

Nedan beskrivs den process centrala elevhälsan använder för att utreda händelser som medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada.

	Risk- och händelseanalys
Steg 1	Initiera analys
Steg 2	Samla in fakta och beskriv analysområde
Steg 3	Identifiera och bedöm risker
Steg 4	Identifiera bakomliggande orsaker
Steg 5	Föreslå åtgärder och metod för uppföljning
Steg 6	Skriv slutrapport
Steg 7	Besluta om åtgärder
Steg 8	Utvärdera och följ upp åtgärder

Informationssäkerhet

HSLF-FS 2016:40, 7 kap. 1§

Under 2019 har vi i samband med yrkesträffar, i nyhetsbrev samt i mejlutskick förtydligat att känsliga personuppgifter inte får skickas med e-post, samt implementerat nya rutiner för kontakter via SMS.

På samma sätt har vi förtydligat vikten av att iaktta försiktighet vid hantering av sekretessuppgifter till exempel egna minnesanteckningar på skrivbordet och placering av datorskärm. För att underlätta hanteringen av minnesanteckningar, har vi aktiverat funktionen Minnesanteckningar i Prorenata. Minnesanteckningar som skrivs här är personliga. För att aktivera funktionen måste användaren anmäla intresse hos objektsspecialisterna eftersom vi vill säkerställa att användaren är medveten om sin skyldighet att rensa och se över anteckningarna.

Under 2019 infördes begränsad tillgänglighet för psykologer gällande ärende om "Anmälan till socialtjänsten" i Prorenata. Psykologerna har endast läsbehörighet i dessa ärenden (undantag från registreringskyldighet råder när vid journalföringsplikt).

Logguppföljning är en viktig del av centrala elevhälsans arbete avseende patientsäkerhet. Varje månad genomför objektspecialister för datajournalssystemet Prorenata logguppföljningar av alla journalsystemets

användare. Vid avvikande logg kontaktas vederbörande och verksamhetschef informeras.

Inför verksamhetsbesök genomförs journalgranskning i syfte att säkerställa att eleven fått fullständiga hälsobesök och vaccinationer (EMI) enligt gällande program samt att säkerställa ett korrekt handhavande av journaler och dokumentation. Dokumentationsspråk i journalen, bevakningar/uppföljningar samt remisshantering diskuteras i samband med verksamhetsbesök.

Samverkan för att förebygga vårdskador

SOSFS: 2011:9, 4 kap. 6 §

Under 2019 har centrala elevhälsan tillsammans med BUP och habiliteringen i Region Uppsala implementerat och utvärderat fram en samarbetsrutin för elever med förmodad NPF-problematik. Detta för att säkerställa att dessa elever får tidiga insatser samt stöd, vård och behandling på rätt nivå. I slutet av 2019 påbörjades en liknande processkartläggning avseende när barn och unga får behandling på BUP/habiliteringen för NPF-problematik.

Centrala elevhälsan, grundskolans ledning och måltidsservice har samverkat kring nya rutiner för behovsanpassade måltider. Elever kan få behovsanpassade måltider, både av medicinska och icke medicinska skäl.

Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet/klagomål och synpunkter

SFS 2010:659, 6 kap. 4 §, SOSFS 2011:9, 5 kap. 3 §

Skolsköterska, skolläkare, psykolog samt logoped rapporterar risker och händelser som har eller hade kunnat medföra en vårdskada till verksamhetschef och rektor/enhetschef. Verksamhetschefen ansvarar för risk- och händelseanalys, åtgärder, tidsplan och eventuell lex Maria anmälan. Resultat och åtgärder återförs till verksamheten för att förebygga framtida vårdskador.

I samband med att patientsäkerhetsberättelsen är klar, redovisas inkomna oidentifierade avvikelser och fördjupade diskussioner förs med respektive profession.

Inkomna externa ärende/avvikelsehanteringar förs vidare till aktuell vårdgivare, till exempel BUP och vårdcentraler. Under 2019 inkom 41 ärenden som återkopplades till olika vårdgivare.

Uppsala kommun har ett webbformulär för synpunkts- och klagomålshantering. Samtliga inkomna klagomål och synpunkter ska diarieföras och utredas.

Sammanfattning av inrapporterade avvikelser 2019

Profession/Kod	1	2	3	4	5	6	7	8
EMI	0	12	5	9	1	7	1	1
EMI friskola MLA	1	5	2	4	0	0	1	0
Logoped	0	0	0	3	1	0	0	0
Psykolog	0	0	4	7	2	0	0	1

EMI: elevhälsans medicinska insats

Koder:

1. Handhavande läkemedel/vaccin
2. Undersökning/behandling/utredning
3. Journalhantering
4. Journaldokumentation
5. Informationshantering/sekretess
6. Bemanning/kompetens
7. Bemötande
8. Övrigt

Under år 2019 inkom 58 avvikelser från de professioner som lyder under HSL inom Uppsala kommun. Detta är en ökning från föregående år då det inkom 50 avvikelser.

13 avvikelser inkom från friskolor som har avtal om medicinskt ledningsansvar med centrala elevhälsan.

36 avvikelserapporter har inkommit för elevhälsans medicinska insats, 14 stycken har inkommit från elevhälsans psykologiska insats, samt fyra avvikelser från den logopediska verksamheten.

Aktuella åtgärder har vidtagits samt risk- och händelseanalys har genomförts för varje enskild avvikelse.

Sammanställning och analys

SOSFS 2011:9, 5 kap. 6 §

De inkomna avvikelserna förs in i oidentifierad form för respektive profession i en Excel fil. Ansvarig handläggare kodar avvikelsen enligt förutbestämda kategorier (se föregående tabell). Verksamhetschefen bedömer, analyserar och beslutar enligt metoden under rubriken *Rutiner för händelseanalys*. I samband med sammanställning av patientsäkerhetsberättelse analyserar vi inkomna händelser för att kunna se mönster eller trender som indikerar brister i verksamheten.

Samverkan med patienter och närstående

SFS 2010:659 3 kap. 4 §

Elev och vårdnadshavare är alltid delaktiga när insatser planeras och genomförs inom elevhälsan. Alla insatser återkopplas och följs upp tillsammans med vårdnadshavare och elev. Vid vissa insatser inhämtas skriftligt samtycke.

Resultat

SFS 2010:659, 3 kap. 10 § p 3

Ett övergripande resultat av egenkontroller och genomförda verksamhetsbesök är att professionerna huvudsakligen dokumenterar enligt riktlinjer. Det kan dock vara svårt för psykologer och logopeder att hinna signera utlåtanden inom 14 dagar, då det ofta sker efter återgivning av resultat.

Avvikelserna inom elevhälsans medicinska insats handlade främst om uteblivna hälsobesök, vaccinationer och uppföljande hälsoundersökningar. Även brister i dokumentation, journalhantering, remissbevakningar, utebliven kontakt med vårdnadshavare samt en avvikelse kring bemötande i samband med vaccination har rapporterats.

Missade insatser drabbar i högre grad elever som är nyinflyttade och även de som har skyddad identitet. Rutiner kring elever med skyddad identitet har tagits fram och implementerats. Lärdomen och återföringen till EMI är att det måste finnas rutiner på skolan för att skolsköterskan ska få kännedom om nya elever samt elever som har skyddad identitet och därmed inte finns med på klasslistor.

En elev erhöll fel vaccin vid vaccinationstillfället och för att förebygga sådan avvikelse har rutinen att endast vaccinera med ett vaccin i taget ytterligare betonats.

Rutiner för bevakning är ett förbättringsområde.

En lex Maria anmälan har gjorts gällande misstänkt ohälsa hos en elev där vårdnadshavare inte involverades av skolsköterskan, enligt gällande rutin. Elevens misstänkta ohälsa diskuterades även med utomstående.

Inom elevhälsans psykologiska insats rör avvikelserna främst felaktig/bristande journalföring. En avvikelse rörde psykolog som räknat resultat för WISC-V manuellt och räknat med för många deltest på helskalenivå vilket medfört för högt IK-index för eleven. Denna avvikelse medförde en lex Maria anmälan. På yrkesträff har centrala elevhälsan inventerat vilka psykologer som räknar resultat manuellt och säkerställt att dessa gör rätt. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) avslutade ärendet utan ytterligare åtgärder eftersom bedömningen var att vårdgivaren fullgjort sin skyldighet att utreda och anmäla händelsen samt att vårdgivarens slutsatser och åtgärder efter utredning varit rimliga och adekvata.

Bland logopederna inkom fyra avvikelser. Tre av avvikelserna rörde dokumentation och den fjärde om bristande kunskap hos medarbetaren kring överföring av information till ny skola.

Centrala elevhälsan har återfört avvikelser som inkommit under 2019 till respektive yrkesgrupp och på yrkesträffar belyst gällande rutiner som rör de olika ärendena. Även resultat av genomförda verksamhetsbesök har återförts till respektive yrkesgrupp i de fall informationen varit av allmängiltig betydelse för professionen.